

II. NATUURBEHEER

MANDELHOEKRESERVAAT TE INGELMUNSTER

Het prille begin van de Mandelhoek.

In de wintermaanden van 1979 toerden Leo De Cooman en ik, als voorzitter van de Mandelstreek, rond in de regio Ingelmunster. Ik herinner mij nog dat wij te voet vertrokken vanuit het huis van Leo voor een wandelingetje langs de linkeroever van de vaart. Het huidige natuurreservaat was toen een verwoest gebied waar heel veel aan sluikestorten werd gedaan. Toen wij er voorbij kwamen was iemand bezig met bomen om te zagen voor het winnen van brandhout en verder in het gebied waren jongeren aan het crossen met bromfietzers.

Wij waren beide getroffen door de wilde schoonheid van het gebiedje en geweldig verstoord door de aanslagen die dit gebiedje te verduren had. Wij zouden proberen er iets aan te verhelpen.

Leo zocht uit wie eigenaar was van deze strook. Het bleek dat het staatseigendom was en in het beheer lag van de dienst der Waterwegen die een hoofdzetel had in de Passionistenlaan te Kortrijk.

Wij gingen ernaar toe. Na veel overleg en overredingskracht kregen we de toenmalig directeur ir Spruytte zo ver dat de Wielewaalafdeling van Roeselare in januari 1980 een eigen natuurreservaat in huur had verworven. Leo was akkoord er conservator te worden.

In februari van hetzelfde jaar gebeurde een ware ramp in het gebied. Na een periode van vreselijk veel regen overstroomde de Mandel en zette ons natuurreservaat de Mandelhoek onder een 20 cm dikke laag smerig rioolwater. Ik herinner mij nog dat wij heel verdrietig door het gebied waadden en onze dromen van schrale hooiweiden verzopen zagen liggen onder het stinkende Mandelwater.

Wij hadden niet het geld om een bulldozer te huren maar als leraar te Roeselare had ik invloed op honderden jongeren om te komen helpen en iets te doen voor de natuur.

In maart 1980 was het zover: ruim 200 leerlingen van het Klein Seminarie, voorzien van 70 kruiwagens, spaden en schoppen, geholpen en gestuurd door volwassenen van de Wielewaalafdeling Roeselare, hebben op die fameuze zaterdag de Mandelrivier een lesje geleerd. In het domein werden met de spaden poelen gegraven (o.a. de Lange Poel en de Kikkerpoel) de aarde werd opgeworpen als een dam langs de rivier. Nadien is de Mandel nog wel overstroomd, doch hij is nooit meer zover het gebied binnengedrongen. In diezelfde week werden op het industrieterrein van Izegem, met toelating, honderden wilgentakken afgezaagd en als afsluiting door vele handen rond het reservaat gepland. Leo, als ingenieur werkzaam bij Bekaert, had gezorgd voor prikkeldraad. Wij hadden de eerste stappen gezet en gerealiseerd van onze droom een afgesloten gebied als natuurreservaat te hebben, dat in de volgende lente rust zou kennen. Dat zelfde jaar werd, dankzij de tussenkomst van Louis Hindrickx, zaliger gedachtenis, financiële middelen verworven om het materiaal aan te kopen voor het maken van het nog steeds bestaande werkschuurtje. Ten slotte werd in de zomer van 1980, eveneens door tussenkomst van Stefaan Hillaert, zaliger gedachtenis, een metalen brug gebouwd over de beek die de Mandelhoek in twee stukken snijdt. Vele honderden handen hebben in de jaren die volgden geruimd en gewroet uit liefde voor de natuur van eigen streek. Al die mensen, gekend of onbekend, hebben in feite de Mandelhoek gemaakt, beschermd en bewaard en financieel bijgedragen voor het onderhoud. Dankzij die grote massa zal het moeilijk, zo niet onmogelijk worden dat Mandelhoek nog kan verdwijnen. Aan hen allen komt vandaag de grootste eer toe.

Auteur : Pol Ingelaere

Natuurreservaat De kleiputten in Rumbeke

Korte historiek

Ik denk dat het in 1968 moet geweest zijn dat Lode Bourez, vers lid van de even prille BJN (Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie) in Roeselare, ons eens meenam naar 'zijn' natuurgebiedje : de putjes van Ostyn. Op dat ogenblik was de steenbakkerij in volle expansie, en werd er volop klei bovengehaald aan de westelijke zijde. Het oudste oostelijke deel van de kleigroeve, waar de kleiwinning in 1930 was gestart, werd ongemoeid gelaten. Daar werd enkel water weggepompt om de klei ontginning in de rest van het gebied mogelijk te maken. Door de rust was het een natuurpareltje geworden, met veel ondiep water waar kikkers concerten gaven en watersnippen zich schuilhielden. Daar zagen we onze eerste dodaarsen duiken, en genoten we van de kleine, bruine oeverwaluwen die bij de steile noordwand aan en af vlogen om plots in hun diepe nestgangen te verdwijnen. Op de beschaduwde oevers vonden we rondbladig wintergroen en gevlekte orchis, op zonnige drogere zones veel duizendguldenkruid. Allemaal 'spettters', zo noemden we toen die bijzondere waarnemingen, en vlak aan onze achterdeur. Om die elders te zien te krijgen moesten we vaak uren

fietsen. Later hoorden we dat wijlen Paul Houwen reeds in 1955 in de rietvelden van deze kleiput zwaluwen kwam ringen. Een natuuroase dus.

Dat bleef zo, zelfs met de aanleg halverwege de jaren zeventig van een vijftal visvijvers in de meest recent ontgonnen delen. De toen 15 ha grote ontginning telde meer dan 5 koppels futen, dodaars, zomertaling, kleine plevier, en heel wat zeldzame doortrekkers als klapekster en woudaapje. In 1984 hingen donkere wolken boven het gebied: de steenbakkerij stopte zijn werkzaamheden. Veel speculaties over de bestemming brachten twee jaar op rij veel mensen uit Roeselare op straat om het gebied als natuurgebied en recreatiezone te behouden. Met gemengde gevoelens moesten we aanzien dat in 1985 de stad met de

nieuwe eigenaar overeenkwam om het grootste deel als stortplaats uit te baten en slechts de oostelijke 4,2 ha als natuurgebied te behouden. Er kwam een omheining rond het natuurgebied dat de gemeente in beheer zou nemen. Gedurende 6 jaar werd het er erg stil.

Tot we in het voorjaar 1992 met enkele mensen van De Wielewaal en CVN (Centrum voor Natuur en Milieu-educatie) met de beleidsmensen rond de tafel zaten. De stad zat met het beheer van het reservaat 'verveeld': er werd afgesproken een werkgroep te vormen die het beheer en educatieve uitbouw van het gebied voor zijn rekening zou nemen. Sindsdien resulteerde de samenwerking in een groeiend wederzijds vertrouwen, en hebben we als natuurverenigingen een grote vorm van autonomie verworven voor het beheer van het gebied. De stad zorgt voor materiële ondersteuning. Resultaten te velde bleven niet uit: het waterpeil kunnen we nu terug op een constant laag peil houden, waardoor typische moerasplanten en diersoorten, na jaren afwezigheid, weer langzaam toenemen. Tijdens vrijwilligerswerkdagen beperken we door aangepast kapbeheer de verbossing in de moeraszone. Er werden de laatste jaren gronden rond het reservaat aangekocht en er groeit stilaan een bosgordel als buffer. Omdat het reservaat klein, kwetsbaar en niet zonder (verdrinkings)risico is, organiseren we geleide gidsbeurten. Dit jaar kwamen bijna 1000 bezoekers langs, waaronder veel schoolgroepen. Ook met de Dag van de Aarde in april 2000 en mei 2001 kreeg het gebied massale belangstelling.

We volgen samen met cursisten natuurgids de evolutie op de voet. In 2000 en 2001 zagen we er zo'n 100 vogelsoorten, waarvan tussen 30 en 35 soorten regelmatig broeden. Aalscholvers en sperwers zien we er dagelijks, boomvalken komen er op libellenjacht, ijsvogels op overhangende takken, zomertortel gebruiken dode bomen als roeppost, fitis, kleine karekiet, bosrietzanger, grasmus ... Samen met de honderden soorten planten, sprinkhanen, vlinders, libellen waan je je in een andere wereld. Als je er nog niet van hebt geproefd, je bent welkom op een van de geleide wandelingen in het reservaat. Ook groepen kunnen er voor een gidsbeurt terecht.

Om af te spreken kan je terecht bij conservator Piet Desmet, 051/22 58 52
Auteur : Piet Desmet.